

ภูมิหลังและปฐมบทชีวิตทางการเมือง ของดี.เอ็น. ไอดิต ปี 1923-1951*

ทองกีเพียร พรมเขต**

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาชีวิต ภูมิหลัง และประสบการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองของ ดี.เอ็น. ไอดิต ในระหว่าง ค.ศ. 1923-1951 ซึ่งเป็นช่วงเวลาก่อนที่ไอดิตจะดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย โดยให้ความสำคัญกับการมุ่งอธิบายในประเด็นชีวิตและภูมิหลังของไอดิต การเรียนในโรงเรียนของเจ้าอาณานิคมดัตช์ที่มีระบบการศึกษาแบบตะวันตก การเคลื่อนไหวทางการเมืองและประสบการณ์ทางการเมืองภายใต้บริบททางการเมืองของอินโดนีเซียที่ถูกยึดครองโดยกองทัพญี่ปุ่นในระหว่าง ค.ศ. 1942-1945 และประสบการณ์การเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย ทั้งนี้ ความเข้าใจเรื่องราวของไอดิตในประเด็นเหล่านี้มีส่วนสำคัญยิ่งต่อการทำความเข้าใจแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตขณะที่ก้าวมาเป็นผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียในเวลาต่อมา

คำสำคัญ: ดี.เอ็น. ไอดิต, พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย, กลุ่มเม็นเต็ง 31, สงครามมหาเอเชียบูรพา

Abstract

This article aims to study background and experiences of D.N. Aidit, an outstanding political movement leader of Indonesia. It will highlight personal background during 1923 to 1951 which was before he became a senior leader of the Communist Party of Indonesia (PKI). His political practices started when he studied in the Dutch colonial system school. During 1942 to 1945, he participated in political movement against Japanese occupation. Before he took control of the Communist Party of Indonesia (PKI) in 1951, he engaged in many the political movements to support

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งในวิทยานิพนธ์ที่กำลังศึกษาเรื่อง แนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของ ดี. เอ็น. ไอดิต ในช่วง ค.ศ. 1951 - 1965 ในความดูแลของ อ.ดร. ธนาพล ลีมอภิชาติ อย่างไรก็ตามบทความนี้ยังคงปรากฏอยู่อย่างเปิดเผยของผู้เขียนเท่านั้น ผู้เขียนขอขอบคุณ อ.ปริญญา ยาทิ และคุณราชัน แจ่งศรี สำหรับคำแนะนำเรื่องภาษาอินโดนีเซีย

** นิสิตปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

the party. Overall, studying his prior history and experiences will help to understand political ideas and strategies of D.N. Aidit.

Keywords: D.N. Aidit, The Communist Party of Indonesia (PKI), Menteng 31, The Greater East Asia War

บทนำ

ดี. เอ็น. ไอดิต (D.N. Aidit) ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (The Indonesia Communist Party หรือ Partai Komunis Indonesia - PKI)¹ ระหว่างปี ค.ศ. 1951-1965 ถือเป็นผู้นำที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประวัติศาสตร์พรรค เนื่องจากไอดิตสามารถผลักดันพรรคที่กำลังระส่ำระสายขาดเอกภาพหลังเหตุการณ์ปฏิวัติที่ล้มเหลวในปี 1948 ซึ่งทำให้สมาชิกพรรคที่เหลือเพียง 4- 5 พันคนในเดือนมกราคม 1951 เพิ่มจำนวนขึ้นเป็น 165,206 คนในเดือนมีนาคม 1954 และ ถึงหลักล้านในปลายปี 1955² โดยสมาชิกและแนวร่วมของพรรคมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งในปี 1962 พรรคมีจำนวนสมาชิกมากถึง 2 ล้านคน และพรรคยังได้อ้างว่ามีจำนวนสมาชิกและแนวร่วมสูงถึง 3.5 ล้านคนในปี 1965³ ส่งผลให้ PKI ภายใต้การนำของไอดิตกลายเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลกรองจากสหภาพโซเวียตและจีนภายในระยะเวลาเพียง 14 ปี อย่างไรก็ตาม ประวัติศาสตร์และความยิ่งใหญ่ของ PKI ภายใต้การนำของไอดิตได้สิ้นสุดลงในเหตุการณ์เกสตาปู ปี 1965 (Gerakan September Tigapuluh, *Gestapu*) ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่นำไปสู่การกวาดล้างสมาชิกและผู้สนับสนุน PKI อย่างบ้าคลั่ง⁴

¹ PKI พัฒนามาจากสมาคมสังคมนิยมประชาธิปไตยแห่งอินดีส (Indies Social-Democratic Association - ISDV) ที่ก่อตั้งโดยคอมมิวนิสต์ชาวดัตช์ H.J.F.M. Sneevliet ที่เมืองสุราบายาในปี 1914 ต่อมาในปี 1920 ISDV ได้เปลี่ยนชื่อเป็นสมาคมคอมมิวนิสต์แห่งอินดีส (Indies Communist Association) จนกระทั่งในปี 1924 กลายเป็นพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย หรือ PKI ดูเพิ่มเติมที่ วิทยา สุจริตอนารักษ์. (2546). พรรคการเมืองอินโดนีเซีย. ใน *พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย*. หน้า 13.

² Donald Hindley. (1966). *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*. p. 65.

³ Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). *TEMPO English Edition*. 5(7): 14.

⁴ เหตุการณ์เกสตาปู เกิดขึ้นเมื่อ 30 กันยายน ปี 1965 คือเหตุการณ์ที่มีกองกำลังที่นำโดยพันโทอุตุง (Untung) จากกองกำลังดีโปเนกอรอ (Diponegoro) ได้จับตัวนายทหารชั้นผู้ใหญ่ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีและลูกน้องรวมทั้งสิ้น 7 คนไป และได้ประกาศว่าต้องการจะทำการปฏิวัติโดยจะตั้งสภาปฏิวัติขึ้น โดยกองกำลังนี้มีฐานอยู่ที่ฐานทัพอากาศฮาลิม กูซูมา (Halim Kusuma) ต่อมาผู้ที่ถูกจับตัวไปทั้งหมดได้ถูกสังหารโดยศพถูกโยนทิ้งในบ่อน้ำร้าง ภายในบริเวณที่เรียกว่าลูบัง บัวยา (Lubang Buaya) ซึ่งเป็นเขตฐานทัพอากาศของอินโดนีเซีย หลังจากนั้นภายใต้การนำของพลตรีซูฮาร์โต กองกำลังสำรองช่วยรบ (Komando Strategis Cadangan Angkatan Darat) ได้เข้าควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ภายในวันรุ่งขึ้นนั่นเอง โดยมีการระบุว่า PKI เป็นผู้อยู่เบื้องหลังการพยายามก่อการกบฏที่ออกอากันี้ มีการประเมินว่าสมาชิกของพรรคถูกสังหารในครั้งนี้อยู่ 500,000 - 2,000,000 คน ดูเพิ่มเติมที่ อรอนงค์ ทิพย์พิมล. (2558). *ความทรงจำกับการเขียนประวัติศาสตร์เหตุการณ์เกสตาปู*. (ออนไลน์).

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าไอดิตจะเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนพรรค อีกทั้งยังเป็นผู้นำทางการเมืองที่มีอิทธิพลอย่างมากในประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซียร่วมสมัย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเรื่องราวชีวิต ภูมิหลัง และประสบการณ์ทางการเมืองของไอดิตในช่วงก่อนปี 1951 กลับเป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงน้อยมากในงานวิชาการตะวันตกหรือแม้แต่ในแวดวงวิชาการอินโดนีเซีย การศึกษาชีวิตทางการเมืองของไอดิตมีจำกัด มีความคลุมเครือ ขาดความชัดเจนในแง่ของข้อเท็จจริงและหลักฐานบางประการ ทั้งในแง่ของการเคลื่อนไหวทางการเมืองและเรื่องส่วนตัว และแทบไม่ปรากฏรายละเอียดดังกล่าวในแวดวงวิชาการของไทย

งานวิชาการตะวันตกที่พอจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับภูมิหลังและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไอดิตก่อนขึ้นมาเป็นผู้นำพรรค ได้แก่ งานของ เร็กซ์ มอร์ติเมอร์ (Rex Mortimer) เรื่อง *Indonesian communism under Sukarno: Ideology and politics, 1959-1965*¹ และงานของเบเนดิก แอนเดอร์สัน (Benedict Anderson) เรื่อง *Java in a time of revolution: occupation and resistance, 1944-1946*² งานทั้งสองชิ้นต่างตีพิมพ์ในช่วงต้นทศวรรษ 1970 มีการกล่าวถึงประวัติของไอดิตอย่างคร่าวๆ ไม่ได้ลงลึกถึงรายละเอียด แต่งานทั้งสองชิ้นจะให้ความสำคัญกับการกล่าวถึงไอดิตในฐานะกลุ่มคนหนุ่ม (pemuda) ที่มีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยเฉพาะการร่วมกับขบวนการใต้ดินต่อต้านญี่ปุ่นในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพาที่กองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดครองหมู่เกาะอินโดนีเซีย (1942-1945) แต่งานของมอร์ติเมอร์ยังขาดรายละเอียดที่ชัดเจนเกี่ยวกับขบวนการใต้ดินต่อต้านญี่ปุ่น ขณะที่งานของแอนเดอร์สันให้ภาพและรายละเอียดของขบวนการใต้ดินต่อต้านญี่ปุ่นชัดเจนยิ่งขึ้น มีการระบุถึงความพยายามของกองทัพญี่ปุ่นที่จะเข้ามาควบคุมกลุ่มคนหนุ่มผ่านการจัดตั้งโรงเรียนเพื่อปลูกฝังแนวคิดทางการเมืองบางประการ โดยไอดิตถือเป็นผลผลิตของกองทัพญี่ปุ่นในช่วงเวลาดังกล่าว³ ทั้งนี้ งานของ Anderson ยังมีข้อจำกัดอยู่ที่ระยะเวลาในการศึกษาสิ้นสุดลงในปี 1945 ซึ่งเป็นปีของการประกาศเอกราชของอินโดนีเซียเท่านั้น

เห็นได้ว่าปัญหาสำคัญเมื่อพูดถึงเรื่องราวของไอดิต ทั้งประเด็นภูมิหลังและประสบการณ์ทางการเมืองยังถูกศึกษาจำกัดเป็นประเด็นเฉพาะ มีการพูดถึงเพียงเหตุการณ์และช่วงเวลาเท่านั้น ขณะที่เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและเรื่องที่เป็นส่วนตัวกลับยังไม่ถูกพูดถึง ทั้งนี้ ผู้เขียนตระหนักว่าปัญหาสำคัญข้างต้น เกิดจากเงื่อนไขและข้อจำกัดของหลักฐานที่ถูกปิดและไม่สามารถเข้าถึงได้นับตั้งแต่ PKI ถูกปราบปรามในกลางปี 1965 ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากที่กองทัพภายใต้การนำของพลตรีซูฮาร์โต (Suharto) ได้กวาดล้างสมาชิกและผู้สนับสนุนของ PKI ในเหตุการณ์เกสตาบู่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคลังหนังสือและวรรณกรรมทั้งที่ออกใน

¹ Rex Mortimer. (1974). *Indonesian Communism under Sukarno: Ideology and Politics, 1959-1965*.

² Benedict R. O'G Anderson. (1972). *Java in a Time of Revolution: Occupation and Resistance, 1944-1946*.

³ *Ibid.* pp. 38-42.

นามพรรค และวรรณกรรมส่วนที่เกี่ยวข้องกับพรรคจำนวนมากที่มีมูลค่ามหาศาลต้องถูกเก็บเผาทำลายไปในเหตุการณ์ครั้งนี้ด้วย ขณะเดียวกัน การที่ประเทศตกอยู่ภายใต้การนำของประธานาธิบดีซูฮาร์โตที่มีนโยบายต่อต้านและกวาดล้างคอมมิวนิสต์มาอย่างยาวนานนับตั้งแต่ปี 1965 จนกระทั่งปี 1998 ที่ซูฮาร์โตถูกโค่นล้มลงจากอำนาจ ส่งผลให้การศึกษาประวัติศาสตร์ของ PKI และการพูดถึงไอดิตกลายเป็นสิ่งต้องห้าม การโฆษณาชวนเชื่อในลักษณะให้ร้าย PKI และไอดิตยังคงดำรงอยู่และถูกตอกย้ำมาตลอดในช่วงที่ซูฮาร์โตเป็นผู้นำ แต่ต่อมาในปี 1998 เมื่อบรรยากาศแห่งการถกเถียงและการศึกษาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ PKI เริ่มเปิดกว้างมากขึ้น ส่งผลให้เข้าถึงหลักฐานต่างๆ ได้มากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม เรื่องราวของไอดิตได้กลับมาถูกพูดถึงอีกครั้งในทศวรรษ 2000 โดยเฉพาะในวงวิชาการอินโดนีเซีย มีการตีพิมพ์นิตยสารและหนังสือชิ้นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับไอดิตออกมา เช่น *นิตยสารเทมโป (TEMPO)* ที่เป็นนิตยสารแนววิพากษ์วิจารณ์การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอินโดนีเซีย มีการพิมพ์ *นิตยสารเทมโป ฉบับพิเศษ พากษ์ภาษาอังกฤษ* ที่ชื่อว่า *Audit and The G30S¹* ต่อมาเทมโปยังได้พิมพ์หนังสือที่มีชื่อว่า *Audit Due Wajah Dipa Nusantara (ไอดิต: สองหน้า ดีปา นูसानตารา)* ถือเป็นรายงานพิเศษเกี่ยวกับไอดิตที่รวบรวมมาจาก *นิตยสารเทมโป* ระหว่างปี 2007-2010² ขณะเดียวกัน ยังมีหนังสือเล่มสำคัญชื่อว่า *Audit Sang Legenda (ไอดิตที่เป็นตำนาน)*³ เขียนโดย มูรท ไอดิต (Murad Aidit) ผู้เป็นน้องชายของไอดิตออกมาในรูปของบันทึกที่เขียนถึงพี่ชาย งานเขียนทั้ง 3 เล่มนี้ ถือเป็นชุดหลักฐานที่ยังไม่เคยถูกพูดถึงหรือถูกใช้อย่างจริงจังมาก่อนในงานวิชาการตะวันตก ผู้เขียนจึงนำมาพูดถึงในบทความชิ้นนี้ เพื่อใช้อธิบายและประติดประต่อเรื่องราวของไอดิตให้ชัดเจนและมีความต่อเนื่องมากขึ้น

บทความนี้จะนำเสนอภูมิหลังและประสบการณ์ทางการเมืองของไอดิตระหว่างปี 1923-1951 โดยจะขยายเรื่องราวของไอดิตให้ปรากฏชัดและมีความต่อเนื่อง ครอบคลุมยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน ยังมีความพยายามจะพูดถึงเรื่องราวของไอดิตในแง่มุมที่ต่างไปจากความเข้าใจก่อนหน้านี้ โดยจะให้รายละเอียดเพิ่มเติมไปยังประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิหลัง ครอบครัว ชีวิตส่วนตัว ลักษณะนิสัยหรือแม้กระทั่งเรื่องของความรัก ซึ่งจะทำให้เรื่องราวและภาพของไอดิตมีมิติและลุ่มลึกยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ผู้เขียนตระหนักว่าความเข้าใจถึงภูมิหลังและประสบการณ์ทางการเมืองของไอดิตในช่วงเวลาดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถือเป็นการหยิบเอาประวัติศาสตร์ของผู้นำที่ยิ่งใหญ่ของพรรค และผู้นำการเมืองที่มีอิทธิพลอย่างสูงในการเมืองอินโดนีเซียร่วม

¹ Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). op. cit.

² Arif Zulkifil; Bagja Hidayat; & Redaksi KPG, ed. (2010). *Audit Due Wajah Dipa Nusantara (ไอดิต: สองหน้า ดีปา นูसानตารา)*.

³ Murad Aidit. (2006). *Audit Sang Legenda (ไอดิตที่เป็นตำนาน)*.

สมัยให้กลับมาสู่การรับรู้อีกครั้ง ซึ่งแต่เดิมเรื่องราวเหล่านี้เคยถูกปิดทับจากอำนาจเผด็จการทหารมาเป็นระยะเวลาาน ขณะเดียวกัน การรับรู้เรื่องราวของอดีตในช่วงนี้ถือเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การทำความเข้าใจอดีตรวมถึงแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของเขา ซึ่งจะได้เป็นผู้นำพรรคในเวลาต่อมา

ภูมิหลังที่เบอลิตุง

ไอดิทและครอบครัวที่เบอลิตุง ที่มา Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). *TEMPO English Edition*. 5(7): 16-17.

เบอลิตุง (Belitung, *Billiton*) เป็นชื่อเกาะที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของเกาะสุมาตรา มีความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจอินโดนีเซียมาตั้งแต่สมัยอาณานิคมในฐานะของแหล่งผลิตแร่ดีบุกขนาดใหญ่ โดยที่เจ้าอาณานิคมดัตช์ได้ก่อตั้งบริษัทเหมืองแร่ดีบุกชื่อ *Gemeenschapelijke Mijnbouw Billiton* ขึ้นในปี 1825¹ ส่งผลให้เหมืองแร่กลายเป็นสิ่งที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในเมือง และชีวิตของคนเบอลิตุงที่ส่วนใหญ่เป็นกรรมกรเหมืองแร่ที่ยากจน ไม่รู้หนังสือ ขณะเดียวกัน เนื่องจากเบอลิตุงเป็นพื้นที่ติดทะเล ทำให้มีชาวบ้านบางส่วนยึดการทำประมงเป็นอาชีพหลัก ส่วนอีกฟากของเกาะยังถูกใช้เป็นพื้นที่ปลูกมะพร้าวที่มีขนาดใหญ่ภายในเกาะ

อามัท ไอดิท (Achmad Aidit) หรือที่รู้จักกันในชื่อของ ดีปา นูसानตารา ไอดิท (Dipa Nusantara Aidit) เกิดและเติบโตภายใต้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมของเบอลิตุงที่มีทั้งทะเล สวนมะพร้าวและบริษัทเหมืองแร่ของเจ้าอาณานิคมดัตช์ ไอดิทเกิดเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 1923 ในครอบครัวที่มีฐานะดี เคร่งคัดในศาสนาอิสลาม และเป็นครอบครัวที่ได้รับการยอมรับนับถือจากผู้คนในสังคม ไอดิทเป็นลูกชายคนโตของฮับดุลเลาะห์ ไอดิท

¹ บริษัทเหมืองแร่ดีบุกแห่งนี้ถูกยึดมาเป็นทรัพย์สินของรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียในช่วงของประธานาธิบดีซูการ์โน ก่อนที่จะปิดตัวลงในปี 1991 Arif Zulkifil; Bagja Hidayat; & Redaksi KPG, ed. (2010). *Aidit Due Wajah Dipa Nusantara* (ไอดิท: สองหน้า ดีปา นูसानตารา). p. 10.

(Abdullah Aidit) กับ มาอีลัน (Mailan) มีน้องชายร่วมสายเลือดด้วยกัน 3 คน และมีน้องชายต่างมารดาอีก 2 คน¹

พ่อและแม่ของไอดิตต่างมาจากครอบครัวที่มีฐานะ ครอบครัวทางพ่อร่ำรวยมาจากการเลี้ยงปลากระชังในทะเล ปู่ของไอดิต คือ ฮาจี อิสมาอีล (Haji Ismail) เป็นชาวประมงที่มีพื้นที่ริมทะเลขนาดใหญ่ไว้ใช้เพาะเลี้ยงปลาทะเล ต่อมาก็ได้พัฒนาไปสู่ธุรกิจส่งออกปลาทะเลจนร่ำรวย ส่วน ฮับดุลเลาะห์ ไอดิต ผู้เป็นพ่อสำเร็จการศึกษาชั้นพื้นฐานจากโรงเรียนที่รัฐบาลอาณานิคมดัตช์ตั้งขึ้น (Vervolg School) ถือเป็นโรงเรียนที่มีระบบการศึกษาแบบตะวันตกและมีเพียงชนชั้นนำพื้นเมืองเท่านั้นที่สามารถส่งลูกหลานเข้าเรียนในโรงเรียนดังกล่าวได้ ภายหลังสำเร็จการศึกษาก็ได้เข้าทำงานในฐานะนักเรียนป่าไม้ฝึกหัดประจำสำนักงานป่าไม้ของดัตช์ที่ชื่อว่า Boswezen และต่อมาก็ได้รับแต่งตั้งให้ทำงานในตำแหน่งหัวหน้าป่าไม้ในปี 1927 นับว่าเป็นอาชีพและตำแหน่งที่มีเกียรติและมีความสำคัญในเวลานั้น² ฮับดุลเลาะห์ ไอดิต ยังเป็นผู้ร่วมก่อตั้งสถาบันการเรียนการสอนศาสนาอิสลามที่ชื่อ มาตราชะห์ นูรุลอิสลาม (Madrasah Nurul Islam) ในเมืองเบอลิตุงอีกด้วย³

ส่วนครอบครัวทางแม่เป็นกลุ่มชนชั้นสูงในเกาะเบอลิตุง ตาของไอดิตมีชื่อว่า คี อากุส ฮาจี ฮับดุลเลาะห์มาน (Ki Agus Haji Abdul Rachman) เป็นเจ้าของที่ดินที่ร่ำรวยมาจากการครอบครองสวนมะพร้าวขนาดใหญ่ภายในเกาะ อีกทั้งยังเป็นผู้บุกเบิกเปิดพื้นที่ในหมู่บ้านริมชายฝั่งทางตะวันตกของเกาะที่มีชื่อว่า “หมู่บ้านก้อนหินสีดำ” (Kampung Batu hitam) ให้กลายเป็นสวนมะพร้าวขนาดใหญ่ การที่ตาของไอดิตได้รับคำนำหน้าชื่อว่า “คี (Ki)” บ่งบอกได้ถึงการมีสถานะเป็นชนชั้นสูงของสังคมในขณะนั้น⁴

ไอดิตรวมถึงพี่น้องคนอื่นๆ ถูกส่งเข้าเรียนในโรงเรียนที่รัฐบาลอาณานิคมดัตช์ตั้งขึ้นเพื่อชาวพื้นเมือง เป็นไปตามความนิยมของเหล่าเจ้านายและชนชั้นนำพื้นเมืองที่มักจะส่งลูกหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีระบบการศึกษาแบบตะวันตก เขาเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาที่โรงเรียน HIS (Hollandsch Inlandsche School) ประจำเมืองเบอลิตุง โรงเรียนแห่งนี้ใช้ภาษาดัตช์เป็นสื่อกลางในการเรียนการสอน มูรัท ไอดิต ผู้เป็นน้องชายได้เล่าถึงการเรียนในโรงเรียนดังกล่าวไว้ว่า

ภาษา(ดัตช์)ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการเรียนแต่อย่างใดกับคนที่จบจาก HIS เพราะโรงเรียนบังคับให้ใช้ภาษาดัตช์ในการสื่อสาร หากพบว่านักเรียนคนใดพูดภาษา

¹ Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). op. cit. p. 18-19.

² Murad Aidit. (2006). op. cit. pp. 36-37.

³ Ibid. p. 56.

⁴ Ibid. p. 30.

อินโดนีเซียในโรงเรียนก็จะถูกปรับเป็นเงิน 2-3 เซน (sen) ซึ่งถือว่าเป็นเงินจำนวนมากสำหรับตนและพี่น้องคนอื่น ๆ หากเทียบกับจำนวนเงินที่ได้รับจากพ่อทั้งสิ้น 10 เซน แต่ต้องแบ่งสรรให้กับพี่น้องทั้งสามคน¹

แม้ว่าไอดิทจะเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนวิชาความรู้สมัยใหม่แบบตะวันตก ทว่า การที่ไอดิทเป็นลูกชายของผู้ที่ร่วมก่อตั้งสถาบันการเรียนการสอนศาสนาอิสลาม เขารวมถึงน้องชายทั้งหมดเติบโตขึ้นมาในสภาพแวดล้อมและครอบครัวที่เคร่งครัดในศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะเรื่องการปฏิบัติศาสนกิจ พี่น้องทั้งหมดจะต้องเรียนศาสนาและท่องจำคัมภีร์อัลกุรอานหลังกลับมาจากโรงเรียนทุกวัน โดยมีครูสอนศาสนาที่เป็นน้องชายของพ่อเป็นผู้กวัดขັນดูแล ไอดิทยังได้รับมอบหมายให้ทำการอาซาน (Azan) หรือเป็นต้นเสียงเรียกให้มุสลิมทำการละหมาด เพราะเป็นคนที่มีความเสียงชัดเจนและก้องกังวาน ทำให้ผู้คนในบอလิดูจิงจดจำเขาได้จากหน้าที่ดังกล่าว²

ไอดิทในวัยเด็กเป็นคนที่มนุษยสัมพันธ์ดีและเข้ากับผู้อื่นได้ง่ายที่สุดจากบรรดาลูกชายจำนวนทั้ง 8 คนของพ่อ มูรัท ไอดิท ได้พูดถึงบุคลิกในวัยเด็กของพี่ชายไว้ว่าเป็น “คนหัวรั้นและชอบการเข้าสังคัม” ทำให้มีมิตรสหายรายล้อม

บังอามัทมีนิสัยรักความสนุกและชื่นชอบการเดินทางท่องเที่ยวตามธรรมชาติ โดยเฉพาะการตกปลา เดินป่าและปีนเขา เขามีร่างกายกำยำ มีสุขภาพดีมาตั้งแต่เด็ก เพราะชอบการเล่นกีฬาแทบทุกชนิด เช่น แบดมินตัน ฟุตบอล มวยปล้ำ เพาะกาย ยกน้ำหนัก และศิลปะการป้องกันตัวเองอย่างกีฬา **ปันจักสีลัต (Pencak Silat)** ขณะเดียวกัน บังอามัทก็ยังเป็นคนช่างจดช่างเขียน โดยเฉพาะการเขียนบันทึกประจำวัน (Diary) ที่จะต้องเขียนเป็นประจำทุกคืน³

การที่ไอดิทมาจากครอบครัวที่มีฐานะดี ทำให้เขามีโอกาสพบเจอกับเพื่อนหลากหลายกลุ่ม และยังสามารถสร้างเครือข่ายกับกลุ่มเพื่อนเหล่านี้ ไอดิทเรียนรู้อิทธิพลและเข้าร่วมกับแต่ละกลุ่ม เช่น ไอดิทและน้องชายเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มลูกหลานชาวพื้นเมืองในหมู่บ้าน (Kampung, Neighborhood) ที่ส่วนใหญ่จะเป็นลูกหลานของชนชั้นนำพื้นเมืองที่ค่อนข้างมีฐานะ ขณะที่กลุ่มอื่นๆที่ไอดิทเข้าไปผูกมิตรด้วย เช่น กลุ่มป้อมปราการ (Benteng, Fort) จะเป็นกลุ่มที่รวมลูกหลานของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มาจากเกาะชวา กลุ่มต่อมา คือ กลุ่มตองฮัว

¹ Ibid. p. 101.

² Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). op. cit. p. 16.

³ Murad Aidit. (2006). op. cit. pp. 40-44.

(Tionghoa) หรือ กลุ่มลูกหลานชาวจีนที่พ่อแม่เป็นพ่อค้ามีธุรกิจอยู่ในตลาดและบริเวณท่าเรือที่อยู่ห่างจากบ้านไวดิตเพียง 500 เมตร โดยทั้ง 3 กลุ่มนี้ต่างก็เรียนอยู่ที่ HIS และกลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มซีกัก (Sekak) เป็นกลุ่มของลูกหลานที่มาจากครอบครัวนักเดินทางเร็วร้อนที่มักจะย้ายถิ่นฐานและที่ทำกินเป็นประจำ ซึ่งทั้ง 4 กลุ่มมักจะมีเรื่องทะเลาะวิวาทชกต่อยกันเป็นประจำ แต่ไวดิตก็มีวิธีผูกมิตรและเข้าหาแต่ละกลุ่มผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น มักจะหาเวลาไปดูการแสดงวายัง (Wayang) ร่วมกับกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นลูกหลานตำรวจ บางครั้งก็ใช้เวลาสังสรรค์เที่ยวเล่นกับกลุ่มเพื่อนชาวจีนที่อยู่ในตลาด และบางเวลาก็ใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น ปีนเขา ว่ายน้ำ ร่วมกับกลุ่มซีกัก (Sekak)¹

กรรมกรเหมืองแร่ถือเป็นอีกกลุ่มที่อยู่ในความทรงจำของไวดิตขณะที่อาศัยในเบอลิตุง เนื่องจากบริษัทเหมืองแร่ดีบุก Gemeenschapelijke Mijnbouw Billiton อยู่ห่างไปจากบ้านของไวดิตเพียง 2 กิโลเมตร ภาพของบริษัทเหมืองแร่ขนาดใหญ่ที่ตั้งไม่ไกลจากใจกลางเมือง แม้จะเป็นที่ดินอันมั่งคั่งด้วยแร่ดีบุกในเกาะเบอลิตุง แต่เจ้าของและกรรมสิทธิ์กลับเป็นของเจ้าอาณานิคมดัตช์ที่เข้ามาดักตวงผลประโยชน์จากคนเบอลิตุงมาเป็นศตวรรษ ขณะที่ภาพของคนเบอลิตุงอยู่ในฐานะของลูกจ้างและกรรมกรเหมืองแร่ที่ต้องทำงานหนักตั้งแต่เช้าตรู่ยันมืด ร่างกายเต็มไปด้วยโคลนและหยาดเหงื่อ คือสิ่งที่ไวดิตพบเห็นในทุกๆ วัน ซึ่งตรงกันข้ามชาวดัตช์และอังกฤษกลับใช้ชีวิตอย่างมีความสุข²

สำนึกเรื่องความแตกต่างทางชนชั้น และความขัดแย้งระหว่างเจ้าอาณานิคมกับคนพื้นเมืองของไวดิตเกิดขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมข้างต้น อีกทั้งยังถูกตอกย้ำเมื่อเขาเข้าไปคลุกคลีกับกลุ่มกรรมกรเหมืองแร่ผ่านการพูดคุย กินข้าวร่วมกัน เขามีโอกาสช่วยงานเล็กๆ น้อยๆ ในเหมือง ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างกรรมกรเหมืองแร่ชาวพื้นเมืองที่ต้องทำงานอย่างหนัก อาบเหงื่อต่างน้ำ มีเวลาพักเพียงชั่วครู่ ตรงข้ามกับเจ้าของเหมืองแร่และเสมียนชาวตะวันตกที่ส่วนใหญ่เป็นชาวดัตช์และอังกฤษ ที่มีชีวิตความเป็นอยู่สุขสบาย พวกเขาทำงานเบาๆ และมีชั่วโมงการทำงานน้อยกว่ากรรมกรชาวพื้นเมือง ชาวตะวันตกยังมีโอกาสพักผ่อนด้วยการหาชมภาพยนตร์ที่เพิ่งเข้าล่าสุดมาดู พร้อมกับจิบเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขณะที่ภาพยนตร์กลับเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับกรรมกรเหมืองแร่³ ทั้งนี้ มูร์ท ไวดิต เชื่อว่าการที่ไวดิตได้คลุกคลีและเรียนรู้วิถีชีวิตของกรรมกรเหมืองแร่ มีส่วนสำคัญในการช่วยสร้างความคิดและจุดยืนทางการเมืองของไวดิตตอนที่ย้ายไปอยู่จาการ์ตา และเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มคนหนุ่มนักชาตินิยมในเวลาต่อมา⁴

¹ Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). op. cit. pp. 18-19.

² Ibid. 18.

³ Murad Aidit. (2006). op. cit. pp. 57-58.

⁴ Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). op. cit. p. 18.

อย่างไรก็ตาม สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเบอลิตุงที่ขับเคลื่อนด้วยอุตสาหกรรมเหมืองแร่ โดยมีแรงงานและกรรมกรเป็นฟันเฟืองขับเคลื่อนนั้น ส่งผลให้ลักษณะของสังคมและเศรษฐกิจในเบอลิตุง มีความคล้ายคลึงกับบรรดาเมืองท่าขนาดใหญ่เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมของอินโดนีเซีย เช่น เสอมารังและสุราบายา ซึ่งล้วนแต่เป็นเมืองใหญ่และเต็มไปด้วยแรงงาน กรรมกรยากจนผู้ไม่รู้หนังสือ ทั้งนี้ เสอมารังและสุราบายาต่างก็เป็นฐานสำคัญของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ถือเป็นใจกลางของกลุ่มสหภาพแรงงาน โดยเฉพาะพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียที่มีฐานมวลชนหลักและเคลื่อนไหวอยู่ในทั้งสองเมือง

ปฐมบทชีวิตทางการเมืองของไอดิต จากเบอลิตุงสู่จาการ์ตา

อำมหิต ไอดิต บอกกับผู้เป็นพ่ออย่างมุ่งมั่นไว้ก่อนปี 1936 ว่าอยากเดินทางไปจาการ์ตา การออกบ้านไปยังเมืองหลวงที่เป็นใจกลางของการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจของหมู่เกาะอินโดนีเซีย คือความฝันของไอดิตที่ขณะนั้นอายุเพียง 13 ปี¹ ดังนั้น เมื่อไอดิตจบชั้นประถมที่โรงเรียน HIS ในเบอลิตุงก็ได้ขออนุญาตพ่อเพื่อจะไปเรียนต่อที่จาการ์ตา ทั้งนี้ โรงเรียนในเบอลิตุงมีเพียงระดับประถมศึกษา หากนักเรียนต้องการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นจะต้องเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมที่รัฐบาลอาณานิคมจัดไว้ให้มีชื่อว่า MULO (Meer Uitgebreid Lager Onderwijs) ซึ่งจะอยู่ต่างเมืองที่ไกลออกไปและมีเฉพาะเมืองใหญ่เท่านั้น ขณะนั้นโรงเรียนมัธยม MULO มีสาขาที่ไม่ไกลจากเมืองเบอลิตุงด้วยกัน 2 แห่ง ได้แก่ เมืองเมดานในเกาะสุมาตราเหนือและจาการ์ตาในเกาะชวา อย่างไรก็ตาม สำหรับชาวเมืองเบอลิตุง การเดินทางออกไปนอกเกาะเพื่อศึกษาต่อถือเป็นเรื่องยาก และเชื่อว่าทำได้ทุกคน เนื่องจากอยู่ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดของความสามารถ ความเฉลียวฉลาด และฐานะทางการเงินเป็นสำคัญ แต่ไอดิตเป็นคนแรกของชาวเบอลิตุงในเวลานั้นที่มีโอกาสเดินทางไปศึกษาต่อที่จาการ์ตา²

พ่อของไอดิตอนุญาตให้ลูกชายเดินทางไปศึกษาชั้นมัธยมที่ MULO สาขาจาการ์ตาได้ด้วยเหตุผลว่าการเดินทางจากบ้านที่เบอลิตุงไปจาการ์ตา มีความสะดวกและรวดเร็วมากกว่าการเดินทางไปเมืองเมดาน³ แต่พ่อก็ได้ตั้งเงื่อนไขสำคัญไว้หลายประการ หากไอดิตทำตามเงื่อนไขได้สำเร็จก็จะได้รับการอนุญาตให้เดินทางไปศึกษาต่อที่จาการ์ตาได้ เช่น เขาจะต้องทำอาหารและซักเสื้อผ้าด้วยตัวเองได้ ส่วนเงื่อนไขอีก 2 ประการถัดมาเกี่ยวข้องกับหลักศาสนาอิสลาม คือ จะต้องผ่านพิธีการเข้าสู่หนัด และจะต้องศึกษาอัล-กุรอานจนสำเร็จ⁴

¹ Arif Zulkifil; Bagja Hidayat; & Redaksi KPG, ed. (2010). op. cit. p. 20.

² Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). op. cit. p. 18.

³ Murad Aidit. (2006). op. cit. p. 62.

⁴ Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). op. cit. p. 20.

อดิตเดินทางมายังจาการ์ตาช่วงปลายทศวรรษ 1930 โดยมาพักอาศัยอยู่กับเพื่อนของพ่อที่เป็นตำรวจ ที่พักของเขายู่ในย่านเจิมปากา ปูตี (Cempaka Putih) ในเขตจาการ์ตาตอนกลาง แต่เมื่อมาถึงจาการ์ตาก็พบว่าโรงเรียนมัธยม MULO ได้ปิดรับสมัครนักเรียนไปก่อนหน้านี้แล้ว ทำให้เขาต้องจับพลัดจับผลูเปลี่ยนไปเรียนที่โรงเรียนพาณิชย์ชื่อว่า MHS (Middenstand Handel School) ซึ่งตั้งอยู่บนถนนซาบัง (Jalan Sabang) เขตจาการ์ตาตอนกลางแทน ขณะเรียนที่ MHS อดิตเริ่มมีความโดดเด่นในฐานะผู้นำของเพื่อนร่วมรุ่น โดยเฉพาะการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวนอกห้องเรียน เขาเป็นแกนนำรุ่นด้วยการกระตุ้นให้เพื่อนร่วมชั้นหยุดเรียน เพื่อไปร่วมในพิธีศพของนักชาตินิยมคนสำคัญที่ชื่อ มุฮัมหมัด ฮุสนี ทามริน (Muhammad Husni Thamrin) เขาใช้เวลาเรียนที่ MHS และอาศัยอยู่กับเพื่อนของพ่อร่วม 3 ปี ทว่าท้ายที่สุด กลับไม่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียน MHS เพราะหันเหความสนใจเข้าร่วมทำกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมืองแทน อย่างไรก็ตาม อดิตเป็นคนที่ได้รับการยอมรับจากบรรดานักศึกษาที่เคลื่อนไหวทำกิจกรรมร่วมกันในฐานะผู้นำที่มีศักยภาพ ถือเป็นคนหนุ่มหัวก้าวหน้า นักศึกษาเชื่อมั่นในตัวของอดิตว่าจะเป็นผู้ที่มีแนวคิดดีสามารถปลดปล่อยประชาชนให้พ้นจากความยากจนได้¹

ภาระของอดิตมีเพิ่มมากขึ้นภายหลังจากที่ มูรัท อดิต ผู้เป็นน้องเดินทางจากเมืองเบอลิตุงมาอาศัยอยู่ด้วยเพื่อศึกษาต่อในต้นทศวรรษ 1940 โดยทั้งคู่ได้ออกมาเช่าหอพักในย่านตานะห์ ดิงซี (Tanah Tinggi) อยู่ด้วยกัน อย่างไรก็ตาม การที่พี่น้องทั้งสองคนจากหมู่เกาะรอบนอกที่ห่างไกลตัดสินใจเข้ามาเรียนหนังสือและอาศัยอยู่ในจาการ์ตาด้วยกันนับว่าเป็นภาระทางการเงินอย่างหนึ่งของผู้ปกครองที่ต้องรับผิดชอบ และไม่ได้เป็นเรื่องง่ายในขณะนั้น ทำให้ทั้งคู่ต้องการแบ่งเบาค่าใช้จ่ายดังกล่าวด้วยการหาเงินด้วยตนเอง โดยเริ่มต้นจากการขายผลไม้ในตลาด จากนั้นได้ตัดสินใจเปิดร้านขายหนังสือ หนังสือพิมพ์และวารสารเล็กๆ โดยใช้ชื่อร้านว่า อันตารา (Antara) สำหรับอดิตการเปิดร้านขายหนังสือเสมือนการพาตัวเองเข้าไปอยู่ในบรรยากาศของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะประเด็นทางการเมือง และการเคลื่อนไหวของขบวนการชาตินิยมที่คุกรุ่นขึ้นอันเนื่องมาจากสงครามมหาเอเซียบูรพาที่เปิดฉากขึ้นในปลายปี 1941²

อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลทางการเมืองข้างต้น คือช่วงเวลาสำคัญที่อดิตได้รู้จักกับเพื่อนที่ชื่อว่า มอคตาร์ (Mochatar) พ่อค้าที่เปิดกิจการร้านตัดเสื้ออยู่ในย่านตลาดใหม่ (Pasar Baru) ที่อยู่ใจกลางจาการ์ตาและได้ชวนให้อดิตมาร่วมทำธุรกิจด้วยกัน ทั้งนี้ ย่านตลาดใหม่แห่งนี้ตั้งอยู่ในทำเลที่ดีทั้งในแง่ของการค้า และยังมีความสำคัญในฐานะพื้นที่เปิดที่ถูกใช้เป็นสถานที่พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองของบรรดากลุ่มคนหนุ่ม

¹ Murad Aidit. (2006). op. cit. p. 88.

² Arif Zulkifil; Bagja Hidayat; & Redaksi KPG, ed. (2010). op. cit. p. 22.

ที่เคลื่อนไหวทางการเมืองในขณะนั้น ส่งผลให้อดีตมีโอกาสนพบเจอกับบรรดานักชาตินิยมคนหนุ่มที่ต่อมากจะกลายมามีบทบาทหลักในการต่อสู้เพื่อเอกราชอินโดนีเซีย เช่น อาดั้ม มาลิก (Adam Malik) และไครูล ซาเลห์ (Chaerul Saleh) เป็นต้น¹ จะเห็นได้ว่าย่านตลาดใหม่นี้ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของอดีตในการสร้างเครือข่ายทางการเมืองที่สำคัญ ขณะเดียวกัน ก็เป็นช่วงเวลาที่ทำให้อดีตเริ่มซึมซับบรรยากาศของการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วย

สงครามมหาเอเชียบูรพาและการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนหนุ่ม

กองทัพญี่ปุ่นเริ่มต้นบุกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในเดือนธันวาคม 1941 โดยเหตุผลมาจากแรงผลักดันหลายประการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงผลักดันจากภายนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสำคัญ เช่น การเติบโตของลัทธิทหารในสังคมญี่ปุ่นช่วงทศวรรษ 1930 การแผ่ขยายอิทธิพลของแนวคิดจักรวรรดินิยมของญี่ปุ่น การทำสงครามในจีน อีกทั้ง กองทัพญี่ปุ่นยังต้องการผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยความต้องการดังกล่าวได้ถูกยึดโยงเข้ากับอุดมการณ์ “การสร้างวงไพบูลย์ร่วมกัน” ของญี่ปุ่น² และนโยบาย “เอเชียเพื่อชาวเอเชีย” ที่กองทัพญี่ปุ่นใช้โฆษณาชวนเชื่อเพื่อขอความร่วมมือจากบรรดาผู้นำพื้นเมืองในภูมิภาคให้เข้าร่วมกับญี่ปุ่น เพื่อกำจัดอิทธิพลของตะวันตก และนำอิสรภาพ ความมั่งคั่งไพบูลย์มาสู่ชนทุกเชื้อชาติที่อาศัยอยู่ในวงไพบูลย์³ ทั้งนี้ การบุกของญี่ปุ่นได้พลิกหน้าประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากอำนาจของเจ้าอาณานิคมตะวันตกซึ่งเป็นฝ่ายสัมพันธมิตรที่เคยปกครองภูมิภาคนี้มาหลายศตวรรษกลับถูกทำลายและทำให้สิ้นสุดลง ผลกระทบจากการบุกของกองทัพญี่ปุ่น ยังได้กระตุ้นขบวนการชาตินิยมของคนพื้นเมือง โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการเรียกร้องเอกราชของชาติ

ในกรณีของหมู่เกาะอินโดนีเซีย กองทัพญี่ปุ่นสามารถเข้ายึดครองหมู่เกาะอินโดนีเซียได้ทั้งหมดในต้นปี 1942⁴ ผลที่เกิดขึ้นตามมา คือการที่กองทัพญี่ปุ่นได้เข้ามากระตุ้นและพัฒนาขบวนการชาตินิยมอินโดนีเซียที่มีมาก่อนหน้านี้ยิ่งขึ้น เช่น กองทัพญี่ปุ่นเข้ามาดำเนินการจัดตั้งขบวนการชาตินิยมใต้ดิน โดยได้ริเริ่มการฝึกทหาร รวมถึงการสร้างโครงสร้างพื้นฐานระบบราชการ เป็นต้น ซึ่งทำให้บรรดาผู้นำคนสำคัญ เช่น ซูการ์โน ฮัตตา และซจาห์รีร์ (Sjahrir) ต้องกลับมาประเมินยุทธวิธีในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชเสียใหม่ อย่างไรก็ตาม กองทัพญี่ปุ่นได้สร้างปัญหาอันหนักหน่วงให้กับขบวนการชาตินิยมอินโดนีเซีย

¹ Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). op. cit. p. 20.

² นิโคลาส ทาร์ลิ่ง. (2552). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ฉบับแคมบริดจ์*. แปลโดย มัทนา เกษมกล; และ มัทนี เกษมกล. หน้า 5.

³ *แหล่งเดิม*. หน้า 10.

⁴ Arif Zulkifil; Bagja Hidayat; & Redaksi KPG, ed. (2010). op. cit. p. 22.

นั่นคือการที่ขบวนการชาตินิยมไปร่วมมือกับญี่ปุ่น ถือเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ เพราะแม้ว่าญี่ปุ่นจะเสนอภาพว่าเป็นผู้มาปลดปล่อย โดยการให้สนับสนุนขบวนการชาตินิยมในการต่อต้านดัตช์ แต่คนอินโดนีเซียก็ถือว่าญี่ปุ่นเป็นผู้รุกรานและถือเป็นเจ้าอาณานิคมเช่นเดียวกับดัตช์ ซึ่งซูตรีตและแสวงหาผลประโยชน์จากอินโดนีเซียเช่นกัน¹

อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการจัดการกับสภาวะที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออกเช่นนั้น ขบวนการชาตินิยมในช่วงนี้จึงถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ถูกกฎหมายและดำเนินการเคลื่อนไหวอย่างเปิดเผยนำโดยซูการ์โน และกลุ่มใต้ดินซึ่งนำโดย ซูตัน ซาหารีร์ การตัดสินใจที่แบ่งการเคลื่อนไหวออกเป็น 2 ส่วนเช่นนี้ ถือเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ขบวนการชาตินิยมสามารถประสบความสำเร็จและอ้างความชอบธรรมได้ในภายหลัง การเคลื่อนไหวใน 2 ระดับเช่นนี้ยังแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งของขบวนการชาตินิยมและความจำเป็นในการที่จะต้องสร้างฐานมวลชนชาตินิยมที่ประกอบด้วยคนหนุ่ม (pemuda) เป็นส่วนใหญ่²

ไอดิตกับขบวนการใต้ดินต่อต้านญี่ปุ่น

ภายหลังจากกองทัพญี่ปุ่นสถาปนาอำนาจเหนือหมู่เกาะอินโดนีเซียได้ไม่นานก็ต้องเผชิญกับกลุ่มขบวนการใต้ดินที่เคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่น โดยเฉพาะกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวใต้ดินที่นำโดย อามิร ซารีฟูดีน (Amir Syarifuddin) ที่มีชื่อขบวนการว่า กลุ่มเกอร์อินโด หรือกลุ่มขบวนการประชาชนอินโดนีเซีย (Gerindo, Gerakan Rakjat Indonesia, *Indonesian People's Movement*) ไอดิตเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มเกอร์อินโดภายใต้บรรยากาศทางการเมืองที่บรรดานักชาตินิยมและนักเคลื่อนไหวทางการเมืองคนหนุ่มสาวส่วนใหญ่ในเวลานั้นหันมาเข้าร่วมกับกลุ่มของซารีฟูดีนที่ดำเนินการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่น³

สำหรับซารีฟูดีนเป็นนักเคลื่อนไหวทางการเมืองคนสำคัญที่ได้ประกาศตัวว่าเป็นสมาชิก PKI มาตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1930 และยังได้รับการสนับสนุนจากมุสโซฮิซึ่งเป็นหนึ่งในผู้นำคนสำคัญของ PKI ในช่วงทศวรรษ 1920 ซารีฟูดีนได้ก่อตั้งองค์กรทางการเมืองที่มีชื่อว่า กลุ่มเกอร์อินโดขึ้นในปี 1937 โดยในระยะแรก กลุ่มเกอร์อินโดทำงานร่วมกับรัฐบาลอาณานิคมดัตช์ และมีเป้าหมายสำคัญคือการดำเนินนโยบายไม่เป็นมิตรกับระบอบฟาสซิสต์⁴ ต่อมา ได้

¹ อรอนงค์ ทิพย์พิมล. (2557, พฤษภาคม-ธันวาคม). *ประวัติศาสตร์ขบวนการนักศึกษาอินโดนีเซีย: ก่อนการกำเนิดรัฐชาติจนถึงการล่มสลายของยุคระเบียบใหม่ (ตอนที่ 1)*. วารสารฟ้าเดียวกัน. 12(2-3): 257.

² แห่ส่งเต็ม. หน้า 257-258.

³ Murad Aidit. (2006). op. cit. p. 70.

⁴ อย่างไรก็ตาม ซารีฟูดีน ได้ถูกรัฐบาลอาณานิคมดัตช์จับกุมตัวในปี 1940 ด้วยข้อหาที่เคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่ม Illegal PKI และถูกส่งตัวไปกักขังที่ตึกุล (Digul) ในปาปัวตะวันตกซึ่งเป็นคุกที่ใช้กักขังนักโทษทางการเมืองของรัฐบาลอาณานิคมดัตช์ ดูเพิ่มเติมที่ Pusat Sejarah dan Tradisi ABRI. (1995). *Bahaya Laten Komunism di Indonesia Jilid I (อินทรายที่แผ่เงาเร้นของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย เล่มที่ 1)*. p. 24.

พัฒนาไปสู่กลุ่มขบวนการใต้ดินเคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่นในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพาอย่างเต็มรูปแบบ กลุ่มเกอรินโดประกอบด้วยสมาชิก 2 ส่วนหลัก ได้แก่ สมาชิกที่สังกัดกลุ่มเกอรินโดอยู่ก่อนแล้ว และอีกส่วนเป็นสมาชิกที่มาจากพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียที่ถูกประกาศให้เป็นพรรคที่ผิดกฎหมาย หรือ Illegal PKI ที่จัดตั้งขึ้นในปี 1935 และดำเนินงานเคลื่อนไหวใต้ดินเป็นหลัก¹

การทำงานของไอดิตรวมถึงกลุ่มคนหนุ่มภายในขบวนการใต้ดินเกอรินโดเป็นไปอย่างยากลำบากและอันตราย เพราะต้องเจอกับกองกำลังตำรวจของญี่ปุ่น (Kempeitai) คอยสอดส่องอย่างเข้มงวด² อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความไม่ชัดเจนในแง่ทัศนคติและความรู้สึกของไอดิตที่ผลักดันตัวเองให้เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มเกอรินโดของซารีฟุดินในขณะนั้น เนื่องจากไอดิตได้กล่าวถึงการเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มเกอรินโด เพราะเขารับรู้ว่าขบวนการใต้ดินนี้ได้รับอิทธิพลจากลัทธิมาร์กซ์³ ทว่าท้ายที่สุด กองทัพญี่ปุ่นได้เข้าปราบปรามและจับกุมสมาชิกของกลุ่มขบวนการใต้ดินของซารีฟุดินในเดือนกุมภาพันธ์ 1943 โดยซารีฟุดินถูกจับกุมพร้อมสมาชิกประมาณ 300 คน⁴ ส่วนไอดิตไม่มีรายงานว่าถูกจับกุมในเหตุการณ์การกวาดล้างกลุ่มเกอรินโดด้วยหรือไม่ แต่ไอดิตได้เปลี่ยนชื่อจริงของตนในช่วงการเคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่น จากชื่อจริง คือ อามัท ไอดิต มาสู่ชื่อจัดตั้ง คือ ดีปา นูसानตารา ไอดิต หรือที่รู้จักกันในนาม ดี.เอ็น. ไอดิต ถือเป็นการเปลี่ยนชื่อเพื่อป้องกันไม่ให้ครอบครัวต้องมาได้รับผลกระทบจากการเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองดังกล่าว⁵

ไอดิตกับกลุ่มคนหนุ่มในเมนเต็ง 31 (Menteng 31)

ภายหลังจากที่กองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดครองหมู่เกาะอินโดนีเซียได้ไม่นาน สิ่งญี่ปุ่นเป็นกังวลและต้องรีบดำเนินการ คือ การกวาดล้างขบวนการชาตินิยมที่ดำเนินงานใต้ดินต่อต้านญี่ปุ่น กองทัพญี่ปุ่นต้องการควบคุมกลุ่มคนหนุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมืองในลักษณะเป็น

¹ *Ibid.* p. 24. ภายหลังจาก PKI พยายามก่อการปฏิวัติแต่ล้มเหลว และถูกปราบปรามเมื่อกลางปี 1926 ส่งผลให้ PKI ขาดเสถียรภาพ ผู้นำพรรคคนสำคัญถูกเนรเทศ สมาชิกของพรรคที่เหลือรอดจากการปราบปรามได้เปลี่ยนมาเคลื่อนไหวในลักษณะขบวนการใต้ดินแทน อย่างไรก็ตาม การทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียที่ถูกประกาศให้เป็นพรรคที่ผิดกฎหมาย (Illegal PKI) กับกลุ่มขบวนการใต้ดินเกอรินโดของอามัร ซารีฟุดิน ถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจและมีความเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน เนื่องจากในปี 1935 พบว่า มุสโซ (Musso) หนึ่งในผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียช่วงทศวรรษ 1920 มีความพยายามที่จะสร้างพรรคให้กลับขึ้นมาใหม่เสถียรภาพอีกครั้ง แม้ว่าขณะนั้น มุสโซจะถูกทางการดัดจริตเนรเทศให้ออกจากหมู่เกาะอินดีส์ตะวันตก แต่มุสโซได้ลอบเข้ามายังอินโดนีเซียและจัดตั้ง Illegal PKI ขึ้น อีกทั้ง มุสโซ ยังให้การสนับสนุนอย่างลับ ๆ กับสมาชิกของ Illegal PKI ที่เข้าร่วมกับกลุ่มเกอรินโดของซารีฟุดิน

² Murad Aidit. (2006). *op. cit.* p. 79.

³ Rex Mortimer. (1974). *op. cit.* p. 35.

⁴ Pusat Sejarah dan Tradisi ABRI. (1995). *op. cit.* p. 26.

⁵ Murad Aidit. (2006). *op. cit.* p. 67.

ปรปักษ์กับกองทัพ ขณะเดียวกัน ยังมีความพยายามติดต่อและสร้างเครือข่ายกับกลุ่มนักศึกษาตินิยมคนสำคัญในเวลานั้น เช่น ซูการ์โนและฮัตตา ซึ่งเป็นบุคคลที่กองทัพญี่ปุ่นคิดว่ามีท่าทีเป็นพันธมิตรและต่อต้านญี่ปุ่นน้อยที่สุด สิ่งที่กองทัพญี่ปุ่นดำเนินการไปพร้อมกับการติดต่อกับนักศึกษาตินิยมเหล่านี้ คือ การเร่งสร้างนโยบายและปลูกฝังแนวคิดทางการเมือง (Political Training) นำมาสู่การเปิดโรงเรียนเพื่อผลิตนักเรียนที่เป็นเยาวชนอินโดนีเซีย โดยนัยยะสำคัญของนโยบายปลูกฝังแนวคิดทางการเมืองโดยญี่ปุ่น คือ ความต้องการควบคุมกลุ่มคนหนุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นหลัก¹ ทั้งนี้ กลุ่มคนหนุ่มในจาการ์ตาที่เคลื่อนไหวประเด็นชาตินิยมและเรียกร้องเอกราชแก่อินโดนีเซียมีการรวมตัวกันในหอพักเมนเต็ง 31 (Menteng 31) หนึ่งในนั้นประกอบไปด้วยไอดิตและมูร์ทัฟผู้เป็นน้อง

การรวมตัวกันของกลุ่มคนหนุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมืองใช้หอพัก (Asrama) ที่ตั้งอยู่บนถนนเมนเต็ง 31 (Jalan Menteng 31) ในเขตจาการ์ตาตอนกลางเป็นศูนย์กลางการเคลื่อนไหว โดยที่เจ้าของหอพัก คือ ซูการ์นี (Sukarni) นักชาตินิยมที่มีชื่อเสียงในขณะนั้น² บรรยากาศการรวมตัวกันในหอพักเมนเต็ง 31 ถือเป็นารรวมตัวทางการเมืองในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ หอพักถูกใช้เป็นพื้นที่พบปะระหว่างกลุ่มคนหนุ่มรุ่นเดียวกัน และกลุ่มนักศึกษาตินิยมต่างรุ่นที่มากประสบการณ์ อีกทั้ง ยังเป็นสถานที่อภิปราย ถกเถียงถึงปัญหาทางการเมืองและการเคลื่อนไหวทางการเมืองในขณะนั้นในหมู่มิตรสหายด้วยกัน โดยที่สมาชิกของกลุ่มเมนเต็ง 31 มีด้วยกันราว 50-60 คน ประกอบไปด้วยนักเรียนแพทย์ และกลุ่มคนหนุ่มที่มีศึกษาน้อยที่เข้ามาเรียนหนังสือในจาการ์ตา

หอพักเมนเต็ง 31 ยิ่งกลายเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซีย เมื่อต่อมากองทัพญี่ปุ่นภายใต้หน่วยงานด้านการโฆษณาชวนเชื่อของญี่ปุ่น หรือหน่วยเซ็นเดนบู (Sendenbu) ได้เข้ามาจัดตั้งกลุ่มเมนเต็ง 31 ขึ้นมาอย่างเป็นระบบในปี 1943 โดยที่กองทัพได้ส่งนักเคลื่อนไหวทางการเมืองมากประสบการณ์ คือ ฮิโตชิ ชิมิซุ (Hitoshi Shimizu) เข้ามาติดต่อทำงานร่วมกับนักศึกษาตินิยมคนสำคัญในกลุ่มเมนเต็ง 31 ที่เป็นกลุ่มคนที่ญี่ปุ่นประเมินว่ามีมิตรไมตรีและสามารถทำงานร่วมกับญี่ปุ่นได้ เช่น ชารูล ซาเลห์ (Chaerul Saleh) และ ซูการ์นี ซึ่งล้วนแต่เป็นแกนนำของกลุ่มคนหนุ่มที่ ฮิโตชิ ชิมิซุ รู้จักมาก่อนและเคยเข้ามาติดต่อทำงานทั้งสิ้น

¹ Benedict R. O'G Anderson. (1972). *op. cit.* p. 38.

² Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). *op. cit.* p. 23.

หอพักเมินเต็ง 31 ที่มา Aidit and The G30S. (2007, October 2-8).

TEMPO English Edition. 5(7): 23.

อีโตชิ ซิมิสุ มีความพยายามจะควบคุมคนหนุ่มในกลุ่มเมินเต็ง 31 ผ่านการให้การศึกษาระดับสูงและปลูกฝังแนวคิดทางการเมือง โดยได้เชิญนักชาตินิยมอินโดนีเซียที่มีบทบาทสำคัญมาตั้งแต่ทศวรรษ 1930 ได้แก่ ซูการ์โน, ฮัตตา, มุฮัมหมัด ยามิน (Muhammad Yamin), วิกานา (Wikana) และซารีฟุดิน เข้ามาสอนหนังสือและถ่ายทอดแนวคิดทางการเมืองให้กับกลุ่มคนหนุ่มดังกล่าว ซิมิสุมีความคาดหวังว่าเมื่อกลุ่มคนหนุ่มในเมินเต็ง 31 จบการเรียนการสอนในหลักสูตรนี้แล้ว จะกลายเป็นผู้ส่งต่อแนวคิดการเมืองตามที่ญี่ปุ่นปลูกฝังไปยังกลุ่มนักศึกษาชาตินิยมคนอื่น ๆ รวมไปถึงกลุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมืองในต่างจังหวัดได้ แม้ไม่ปรากฏชัดถึงตัวบทเนื้อหาหรือแนวคิดทางการเมืองที่กองทัพญี่ปุ่นใช้ปลูกฝังลงไปในกลุ่มคนหนุ่ม อีกทั้งยังไม่ปรากฏรายละเอียดที่แน่ชัดว่าบรรดานักชาตินิยมคนสำคัญที่ได้รับเชิญมาสอนในกลุ่มเมินเต็ง 31 ได้เข้ามาสอนหรือพูดถึงแนวคิดทางการเมืองในประเด็นใดบ้าง แต่สิ่งที่กองทัพญี่ปุ่นมีความประสงค์ชัดเจน คือ ต้องการให้กลุ่มคนหนุ่มนักชาตินิยมตระหนักในสำนึกเรื่องการรักชาติ และการต่อต้านอดีตอาณานิคมดัตช์¹

การที่อีโตชิเข้าร่วมกับกลุ่มเมินเต็ง 31 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์และการสร้างเครือข่ายทางการเมืองระหว่างเขากับนักชาตินิยมคนสำคัญในขณะนั้น โดยเฉพาะกับซูการ์โนและฮัตตาที่รู้จักอีโตชิเป็นอย่างดี อีโตชิพูดถึงซูการ์โนในขณะที่มาสอนยังกลุ่มเมินเต็ง 31 ว่าเป็นนักชาตินิยมคนแรกที่สอนลัทธิมาร์กซ์ให้กับตน² ส่วนฮัตตาเคยเอ่ยปากชมอีโตชิในฐานะคนหนุ่มที่กล้าหาญและเฉลียวฉลาด การเข้าร่วมกับกลุ่มเมินเต็ง 31 ยังทำให้อีโตชิได้พบกับ เอ็ม ฮาร์. ลุกมัน (M.H. Lukman) ผู้ซึ่งต่อมาจะกลายเป็นหนึ่งในผู้นำคนสำคัญของ PKI รองมาจากอีโตชิ³ อีโตชิและลุกมันจึงเริ่มสนิทสนมกันมาตั้งแต่ในกลุ่มเมินเต็ง 31 จากนั้นทั้งคู่ก็ได้เข้าเป็นสมาชิกของ Illegal PKI ที่ดำเนินการเคลื่อนไหวใต้ดิน ซึ่งขณะนั้นคนที่มีอิทธิพลต่อพรรค คือ มุฮัมหมัด ยูซุฟ (Muhammad Jusuf) ผู้ที่เป็นมาร์กซิสที่มีความเชื่อผสมผสาน

¹ Benedict R. O'G Anderson. (1972). *op. cit.* pp. 38-42.

² Rex Mortimer. (1974). *op. cit.* p. 36.

³ *Ibid.* p. 38.

กับความเชื่อดั้งเดิมและไสยศาสตร์ มีการพูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างไรต์กับมุฮัมหมัด ยูซุฟ ว่าไรต์เคยขอยืมหนังสือ *Das Kapital* ของมาร์กในภาษาดัตช์มาจากมุฮัมหมัด ยูซุฟ¹

ภายใต้กลุ่มเม็นเต็ง 31 ไรต์ยังมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักชาตินิยมที่ชื่อว่า วิกานา ผู้ซึ่งเคยเป็นผู้นำฝ่ายกลุ่มคนหนุ่มในกลุ่มเกอรินโตมาก่อน² ขณะเดียวกัน วิกานายังเคยเป็นผู้นำกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่เคลื่อนไหวใต้ดินในเขตชวาตะวันตก ไรต์มีความประทับใจในความเฉลียวฉลาดของวิกานา³ และวิกานายังมีบทบาทหลักในการเคลื่อนไหวกับกลุ่มคนหนุ่มเรียกร้องเอกราชแก่อินโดนีเซียอีกด้วย ความสัมพันธ์อันดีถึงขั้นสนิทสนมกันระหว่างไรต์กับวิกานาเกิดขึ้นในปี 1944 เนื่องจากพลเรือเอกอาเอะตะ (Aeda) จากหน่วยกองทัพเรือของญี่ปุ่นที่จากรัฐาได้ก่อตั้งโรงเรียนเพื่อเอกราช หรือ Dokuritsu Juku (Independence School) อาเอะตะแต่งตั้งให้วิกานาเป็นอาจารย์ใหญ่ประจำโรงเรียน โดยมีไรต์และลุดมันรวมถึงกลุ่มคนหนุ่มต่างก็เข้าเรียนในโรงเรียนดังกล่าวด้วย⁴ การแต่งตั้งวิกานาให้เป็นผู้ควบคุมกลุ่มนักชาตินิยมคนหนุ่ม จึงเป็นวิธีการที่กองทัพญี่ปุ่นใช้ควบคุมกลุ่มคนหนุ่มเลือดร้อน หัวรั้นอีกทอดหนึ่ง

แม้ว่ากองทัพญี่ปุ่นมีความพยายามจะควบคุมกลุ่มคนหนุ่มนักชาตินิยมมากเพียงใด แต่ในอีกด้านหนึ่งนั้น บรรดานักชาตินิยมรวมไปถึงกลุ่มคนหนุ่มกลับไม่ได้สยบยอมต่ออำนาจและความพยายามจะควบคุมโดยกองทัพญี่ปุ่น วิกานาและไรต์ได้อาศัยโอกาสและจังหวะที่ทำงานร่วมกับกองทัพเรือญี่ปุ่น โดยทำการจัดตั้งและจัดอบรมแนวร่วมต่างๆ เพื่อต่อต้านญี่ปุ่นขึ้น ขณะเดียวกัน ก็ยังได้รับการอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ผ่านทางนักชาตินิยมอินโดนีเซียคนสำคัญ คือ ซูบาร์โจ (Subarjo) ที่ทำงานในหน่วยทหารเรือของญี่ปุ่นอีกด้วย⁵ ทั้งนี้ ไรต์และกลุ่มคนหนุ่มยังได้ร่วมกันจัดตั้งองค์กรเล็กๆ ที่ชื่อว่า กลุ่มกระติงแดง (Banteng Merah) เพื่อเป็นกลุ่มที่คอยดำเนินงานปลุกปั่นและก่อวุ่นกองทัพญี่ปุ่น⁶ ต่อมาเมื่อเข้าสู่ช่วงปลายอำนาจที่กองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดครองหมู่เกาะอินโดนีเซีย กองทัพญี่ปุ่นได้จัดตั้งกองกำลังยุวชนแนวหน้า (Barisan Pelopor) ขึ้นในต้นปี 1945 เพื่อฝึกอาวุธแบบกองโจร ซึ่งมีจำนวนสมาชิกมากถึง 80,000 คนในปลายสงคราม⁷ โดยไรต์ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มดังกล่าว⁸

¹ *Ibid.* p. 35.

² Pusat Sejarah dan Tradisi ABRI. (1995). *op. cit.* p. 24.

³ Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). *op. cit.* p. 26.

⁴ Benedict R. O'G Anderson. (1972). *op. cit.* p. 39.

⁵ Murad Aidit. (2006). *op. cit.* p. 82.

⁶ Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). *op. cit.* p. 23.

⁷ ทวีศักดิ์ เผือกสม. (2555). *ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐจารีตบนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่แบบอาณานิคมและสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย*. หน้า 196.

⁸ Rex Mortimer. (1974). *op. cit.* p. 36.

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่สถานการณ์การสู้รบในสงครามมหาเอเซียจบลงที่ กองทัพญี่ปุ่นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในกลางปี 1945 ส่งผลให้นักชาตินิยมคนสำคัญ เช่น ซูการ์โน และฮัตตาอากัยช่วงจังหวัดังกล่าวประกาศเอกราชแก่อินโดนีเซียเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 1945 ทว่า ชาตินิยมโดยเฉพะดัตช์ไม่ยอมรับคำประกาศเอกราชดังกล่าว และหวังจะ กลับเข้ามายึดครองหมู่เกาะอินโดนีเซียอีกครั้ง ทำให้เกิดการสู้รบระหว่างรัฐบาลสาธารณรัฐ และฝ่ายดัตช์อีกครั้ง ช่วงเวลาเดียวกันนี้ กลุ่มคนหนุ่มจากเมินเต็ง 31 พร้อมกับวิกานาออกมา เคลื่อนไหวทางการเมืองอีกครั้งด้วยการจัดตั้งกลุ่ม API (*Angkatan Pemuda Indonesia, Indonesian Youths*) หรือ *กลุ่มคนหนุ่มอินโดนีเซีย* โดยมี วิกานา เป็นประธานของกลุ่ม และมีไอดิตเป็นหัวหน้ากลุ่มย่อยประจำอยู่ที่จาการ์ตา กลุ่ม API ยังได้ใช้หอพักเดิมที่เป็นที่ตั้งของ เมินเต็ง 31 เป็นฐานปฏิบัติการ¹ API จัดตั้งขึ้นเพื่อต่อต้านทั้งกองทัพญี่ปุ่นและกองกำลัง ฝ่ายสัมพันธมิตร แต่ก็ถูกกองกำลังของดัตช์เข้าปราบปรามและจับกุมสมาชิกของ API ร่วม 30 คนเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 1945 โดยไอดิตก็ถูกจับกุมในครั้งนั้นด้วยและถูกจำคุกเป็นเวลา 7 เดือน²

ไอดิตกับการเข้าสู่พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย ปี 1946-1948

ปัญหาสำคัญเมื่อกล่าวถึงไอดิตกับการเข้าทำงานให้กับ PKI คือการที่ไม่สามารถระบุ ได้ชัดว่าอะไรคือแรงผลักดันทำให้คนหนุ่มที่ทำการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยเฉพาะใน ประเด็นชาตินิยม อย่างเขาผันตัวมาสู่แนวทางคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวขึ้นอยู่กับข้อ จำกัดของหลักฐานที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ แต่สิ่งที่รู้ชัด คือ ภายใต้วงเวลาที่กองทัพญี่ปุ่นเข้า ยึดครองหมู่เกาะอินโดนีเซียนั้น ขณะที่ไอดิตเข้าร่วมกับกลุ่มเมินเต็ง 31 ก็พบว่าเขาได้เข้าเป็น สมาชิกของ Illegal PKI หรือกลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียที่เคลื่อนไหวใต้ดินเช่นกัน ขณะ เดียวกัน ไอดิตเองก็มีความสนิทสนม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับวิกานาผู้ที่เป็นคอมมิวนิสต์ เคลื่อนไหวใต้ดินมาตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1940

อย่างไรก็ตาม ไอดิตเข้าร่วมกับ PKI อย่างเป็นทางการภายหลังจากเขาได้รับอิสรภาพ เมื่อกลางปี 1946 จากนั้นชีวิตทางการเมืองของไอดิตใน PKI เริ่มต้นขึ้นเมื่อเขาได้รับเลือกให้ เข้าเป็นสมาชิกพรรคประจำสาขาที่เมืองโซโล ขณะเดียวกัน ไอดิตยังได้เข้าทำงานในสำนักงาน ของ *วารสารดาวแดง (Bintang Merah)* ซึ่งเป็นวารสารประจำพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียที่ ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียง เผยแพร่แนวคิดและทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์และเลนินไปยังสมาชิกของ พรรค ไอดิตทำงานในตำแหน่งบรรณาธิการ *วารสารดาวแดง* ประจำเมืองโซโล อีกทั้ง เขายัง ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าหน่วยงานการปลุกปั่นและการโฆษณาชวนเชื่อของพรรค

¹ Murad Aidit. (2006). *op. cit.* p. 89.

² *Ibid.* p. 23.

คอมมิวนิสต์อินโดนีเซียประจำสาขาเมืองโซโล¹

ต่อมา เมื่อสำนักงานของ PKI ได้ย้ายจากเมืองโซโลไปยังเมืองยอร์กยาการ์ตา เนื่องจากพรรคอยู่ภายใต้อิทธิพลของซาโจโน (Sardjono) หนึ่งในผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียรุ่นทศวรรษ 1920 ที่เพิ่งถูกปล่อยตัวออกมาจากคุกการเมืองในเกาะนิวกินี ตะวันตก ซาโจโนได้ย้ายสำนักงานของ PKI มาตั้งสำนักงานที่ถนนบินตารัน (Jalan Bintaran) ในตัวเมืองยอร์กยาการ์ตาแทน โดยมีไอดิติและลัคมันเข้าทำงานในสำนักงานใหญ่ของ PKI ประจำสาขายอร์กยาการ์ตา จากนั้นทั้งคู่ได้ร่วมผลิต *วารสารดาวแดง* ที่นั่น ไอดิติยังได้รับเลือกจากที่ประชุมพรรคให้ดำรงตำแหน่งผู้นำของกลุ่ม PKI ในสภาจัดตั้งในปี 1947 และยังได้รับมอบหมายจากพรรคให้แปลงงานที่เกี่ยวข้องกับลัทธิคอมมิวนิสต์ เช่น งานของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) และ ฟรีดริช เองเกล (Friedrich Engels)² ทั้งนี้ แม้ไม่มีหลักฐานพอจะอธิบายได้ว่าเหตุใดพรรคจึงไว้วางใจเลือกให้ไอดิติมารับหน้าที่ทำงานสำคัญให้กับพรรค แต่การที่ไอดิติคนหนุ่มที่มีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมืองมาโดยตลอด และการที่เขามีความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะการรู้ภาษาดัตช์ก็น่าจะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการตัดสินใจของพรรคได้ไม่ยาก

แต่งงาน

ขณะที่ไอดิติทำงานให้กับพรรคประจำสาขาที่เมืองโซโล เขาได้พบกับซูดานตี (Soetanti) นักศึกษาแพทย์และนักกิจกรรมทางการเมืองจากกลุ่มนักศึกษาอินโดนีเซีย (Sarekat Mahasiswa Indonesia) คือ หญิงสาวผู้ที่ได้หัวใจของไอดิติไปครอบครอง ไอดิติพบรักกับเธอครั้งแรกที่สำนักงาน *วารสารดาวแดง* ในเมืองโซโลในกลางปี 1946 ขณะที่เธอเข้ามาชักชวนเขาให้ไปช่วยบรรยายประเด็นการเมืองให้กับกลุ่มนักศึกษาอินโดนีเซียฟัง ซึ่งในเวลานั้นไอดิติคือสมาชิกคนสำคัญของ PKI ประจำสาขาโซโล ขณะที่ ซูดานตี มาจากครอบครัวชนชั้นสูง เพราะพี่สาวของเธอเป็นปูปาตี (Bupati) หรือผู้ปกครองประจำเมืองตุนันที่ตั้งอยู่ในเขตชวาตะวันออก บุคลิกของซูดานตีเป็นคนร่าเริง มีมิตรสหายรายล้อม และยังสนใจใฝ่รู้ในเรื่องการเมือง ทั้งสองคนจึงมีความประทับใจซึ่งกันและกันในครั้งแรกที่พบ³ เมื่อความรักของทั้งคู่แบ่งบาน ไอดิติได้เขียนจดหมายไปยังพ่อของซูดานตีเพื่อขอสู่ขอและดูแลเธอ จนกระทั่งกลางปี 1948 ไอดิติและซูดานตีได้เข้าพิธีแต่งงานตามหลักศาสนาอิสลาม ขณะนั้น ไอดิติอายุ 25 ปี ส่วนเจ้าสาวของเขาอายุน้อยกว่าเพียงปีเดียว งานแต่งงานของทั้งคู่จัดขึ้นอย่างเรียบง่ายที่บ้านของ ระเด่นดาซูกี (KH Raden Dasuki) ผู้นำพรรคประจำสาขาโซโล ทั้งนี้ ไม่มีการจัดงานเลี้ยงฉลองมงคลสมรส แต่เป็นงานส่วนตัวที่มีเพียงญาติสนิทของทั้งสองฝั่งมาร่วมงานเท่านั้น⁴

¹ Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). *op. cit.* p. 26.

² *Ibid.*

³ *Ibid.* pp. 26-29.

⁴ Arif Zulkifil; Bagja Hidayat; & Redaksi KPG, ed. (2010). *op. cit.* p. 29.

ไอดิต ซูตานตี และลูกๆ ที่มา Aidit and The G30S. (2007, October 2-8).

TEMPO English Edition. 5(7): 33.

การใช้ชีวิตคู่ของไอดิตและซูตานตี แม้จะมีความแตกต่างในด้านหน้าที่การงาน แต่ทั้งคู่ต่างไว้เนื้อเชื่อใจและเคารพซึ่งกันและกัน ไอดิตทุ่มเททำงานอย่างหนักให้กับพรรค เขาต้องเดินทางไปหลายพื้นที่ เพื่อช่วยประชาชนสัมพันธ์พรรค ขณะที่ซูตานตีเปิดบ้านเพื่อรักษาคน ไอดิตเป็นคนที่รักเดียวใจเดียว ไม่นิยมการมีหลายเมียตามหลักศาสนาที่อนุญาตให้มีเมียได้ถึง 4 คน เขาและเธอมีลูกด้วยกัน 5 คน

ไอดิตและพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียระหว่าง ปี 1948-1951

ไม่เพียงแต่ชีวิตรักของไอดิตที่สมหวังจนนำไปสู่การแต่งงานในปี 1948 ทว่าปีนี้ยังเป็นปีความสำคัญกับไอดิตและพรรคเป็นอย่างมาก เพราะเป็นช่วงเวลาที่พรรคกลับมามีเอกภาพอีกครั้งภายใต้การนำของมุสโซ (Musso) ซึ่งเป็นอดีตผู้นำพรรคคนสำคัญในช่วงทศวรรษ 1920 มุสโซได้ทางเดินกลับมาจากมอลโกและมาถึงยอร์กยาการ์ตาเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 1948¹ โดยได้รวมเอาสมาชิกของ PKI ที่เคยกระจัดกระจายไปตามแนวร่วมฝ่ายซ้ายต่างๆ เช่น สมาชิกพรรคที่เข้าไปเป็นแนวร่วมกับพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย (Socialist Party) และพรรคแรงงานอินโดนีเซียมารวมเข้าด้วยกันภายใต้ PKI เพียงพรรคเดียว²

ไอดิตที่ขณะนั้นอายุเพียง 25 ปีได้รับเลือกให้เข้ามาทำงานกับพรรคที่นำโดยมุสโซเมื่อกลางปี 1948 พรรคมีมติเลือกไอดิตที่ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มสหภาพแรงงานกับพรรค ซึ่งตำแหน่งดังกล่าวเป็นที่หมายปองของสมาชิกพรรคคนอื่นๆ ที่มีประสบการณ์และมีอายุมากกว่าไอดิต แต่พรรคกลับเลือกให้ไอดิตมารับหน้าที่ดังกล่าว เพราะเล็งเห็นว่ามีความเพียบพร้อมและมีการศึกษาดี ต่อมา มุสโซได้เดินทางผลักดันให้พรรคมีเอกภาพยิ่งขึ้น และมีการพูดถึงโครงสร้างการบริหารพรรคและการกำหนดตำแหน่งงานของสมาชิกพรรคระดับบนอย่างชัดเจน ส่งผลให้พรรคประกาศเลือกคณะกรรมการการเมือง

¹ ทวีศักดิ์ เผือกสม. (2555). *เล่มเดิม*. หน้า 109.

² Olle Tomquist. (1984). *Dilemmas of Third World Communism: the destruction of the PKI in Indonesia*. p. 62.

ชุดใหม่ขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อ 1 กันยายน ปี 1948 โดยมีมุสโซหนึ่งในตำแหน่งเลขาธิการใหญ่ของพรรค (Sekretaris Jenderal) ขณะที่ไอติตได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการประจำฝ่ายกรรมมาชีพ (Sekretaris Buruh)¹ และต่อมาไอติตยังได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกของคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (PKI Central Committee) อีกทั้ง ยังได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกของคณะกรรมการการเมืองหรือโปลิตบูโร (Politburo) โดยไอติตได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ดูแลเรื่องไร่นาและที่ดิน²

การที่ไอติตเข้ามาทำงานให้กับพรรคอย่างเต็มตัวในช่วงที่มุสโซเป็นผู้นำพรรค ทำให้มีโอกาสคลุกคลีทำงานร่วมกับมุสโซ ส่งผลให้ไอติตประทับใจแนวคิดของมุสโซที่ได้รับมาจากโซเวียต คือ แนวคิดเรื่องการปฏิวัติที่ต้องจุดประกายหรือเริ่มต้นจากความกระตือรือร้น และนโยบายการสร้างทางสายใหม่เพื่อสาธารณรัฐ (A New Road for The Republic) ไอติตมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวมุสโซ และมองว่า “การปฏิวัติ” ในความหมายของมุสโซ คือ การสัญญาว่าจะปฏิบัติจริงตามนั้น ไม่ใช่เป็นเพียงแนวคิดปฏิวัติที่ล่องลอย³ อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องการปฏิวัติด้วยความกระตือรือร้นของมุสโซได้ถูกปลุกกระตือรือร้นและนำมาปฏิบัติจริงในเดือนกันยายน 1948 เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อ PKI ตัดสินใจจับอาวุธเพื่อก่อการปฏิวัติขึ้นในเมืองมาดิยูน (Madiun) แต่การปฏิวัติดังกล่าวกลับประสบความล้มเหลว และถูกฝ่ายสาธารณรัฐที่นำโดยซูการ์โนและฮัตตาใช้กำลังเข้าปราบปราม ส่งผลให้มุสโซพร้อมกับสมาชิกร่วม 10,000 คนถูกฆ่าตายในเหตุการณ์ครั้งนี้⁴ ความสูญเสียที่เกิดกับพรรคในครั้งนี้นำให้ไอติตได้เรียนรู้จากมุสโซว่าการปฏิวัติจะต้องเต็มไปด้วยความกระตือรือร้นและนำไปสู่การปฏิบัติจริง แต่การปฏิวัติที่ล้มเหลวเกิดจากที่พรรคขาดการสนับสนุนจากมวลชน⁵

ภายหลังจากเหตุการณ์มาดิยูน ปี 1948 บทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไอติตในช่วงเวลาดังกล่าวไม่มีหลักฐานบอกชัด คลุมเครือ บางข้อมูลระบุว่าไอติตได้หลบหนีการจับกุมและเดินทางไปยังประเทศเวียดนามและจีน⁶ บางข้อมูลรายงานว่าไอติตได้หลบหนีไปยังเวียดนาม และเข้าร่วมกับกองกำลังเวียดมินห์ที่ขณะนั้นกำลังดำเนินการสู้รบแบบกองโจร ปลดแอกประเทศจากฝรั่งเศส จากนั้นได้เดินทางต่อไปยังปักกิ่ง⁷ ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าการเขียนถึงการลี้ภัยและการเคลื่อนไหวของไอติตในลักษณะเช่นนี้ ถือเป็นการสร้างเรื่องราวของไอติตให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น และยังเป็นการเขียนเพื่อยกย่องไอติตอยู่ในที่

¹ Pusat Sejarah dan Tradisi ABRI. (1995). *op. cit.* p. 84.

² Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). *op. cit.* p. 26.

³ *Ibid.* p. 24.

⁴ Olle Tornquist. (1984). *op. cit.* p. 63.

⁵ Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). *op. cit.* p. 24.

⁶ Arnold C Brackman. (1963). *op. cit.* p. 150.

⁷ Donald Hindley. (1966). *op. cit.* p. 23.

ขณะที่ลูกสาวของไอดิตที่ชื่อ อิบรารูรี ปูตรี อะลัม (Ibarruri Putri Alam) ระบุว่าไอดิตได้หลบหนีไปยังจาร์ตาดด้วยการปลอมตัวเป็นพ่อค้าชาวจีนและได้หลบหนีไปกับเรือขนส่งสินค้า ส่วน มูร์ท ไอดิต เชื่อว่าพี่ชายไม่ได้หลบหนีออกนอกประเทศแต่อย่างใด เพียงแต่หนีไปหลบซ่อนตัว และเดินทางไปมาระหว่างจาร์ตาและเมดานเท่านั้น¹

ไอดิตได้กลับเข้ามาทำงานให้กับพรรคอีกครั้งหนึ่งในเดือนสิงหาคม 1950 โดยทำงานให้กับหน่วยงานการปลุกกระตมประจำกรมการเมืองและสำนักงานการโฆษณาชวนเชื่อ (The Polibureau's Agitation and Propaganda Secretariat) อีกทั้ง ไอดิต ยังได้กลับเข้ามาทำงานให้กับ *วารสารดาวแดง* ร่วมกับ ลูคมัน ทำให้ *วารสารดาวแดง* ได้กลับมาพิมพ์ออกสู่สายตาสมาชิกและแนวร่วมพรรคอีกครั้งหนึ่งหลังจากต้องหยุดชะงักไปช่วงเวลาหนึ่ง โดยมีกำหนดออก 2 เดือนต่อ 1 ฉบับ ขณะเดียวกัน ไอดิต และ ลูคมัน ยังร่วมกับกลุ่มผู้นำคนหนุ่มยังได้ร่วมกันผลิต *หนังสือพิมพ์เสียงประชาชน (Suara Rakyat)* ที่มีกำหนดการออกวางแผงสัปดาห์ละ 2 ครั้ง² ซึ่งช่วงต้นทศวรรษ 1950 ถือเป็นช่วงเวลาสำคัญที่กลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่ยาวน้อย เช่น ไอดิต ลูคมัน ได้เข้าทำงานให้กับพรรคและควบคุมการผลิตหนังสือพิมพ์และวารสารซึ่งทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้แก่พรรค

บทบาทและความสำคัญของไอดิตที่มีต่อพรรคชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อเดือนมกราคม 1951 เนื่องจากคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียมีมติเลือกคณะกรรมการการเมืองชุดใหม่ขึ้นมาทำหน้าที่บริหารพรรค โดยไอดิตที่ขณะนั้นอายุเพียง 28 ปี ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการเมือง³ และยังได้รับตำแหน่งเลขาธิการลำดับที่ 1 ของคณะกรรมการกลางพุ่งเข้าไปอีกตำแหน่ง (First Secretary of the Central Committee)⁴ ถือเป็น การสถาปนาอำนาจของไอดิตในฐานะผู้นำพรรคอย่างแท้จริง

บทสรุป

บทความนี้ให้รายละเอียดและขยายภาพของ ดี.เอ็น. ไอดิต ในประเด็นที่เกี่ยวกับภูมิหลัง ครอบครัว ชีวิตส่วนตัว รวมถึงชีวิตทางการเมืองที่ชัดเจนและมีความต่อเนื่องยิ่งขึ้น เห็นได้ว่าภูมิหลังของไอดิตที่เบอลิตุง โดยเฉพาะการเติบโตในสภาพแวดล้อมดังกล่าวทำให้ได้เห็นชีวิต และรับรู้ถึงความยากลำบากของกรรมกรเหมืองแร่ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากเจ้าอาณานิคมดัตช์ ถือเป็นประสบการณ์และการรับรู้ในวัยเด็กที่มีส่วนสำคัญในการสร้างสำนึก

¹ Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). *op. cit.* p. 26.

² *Ibid* p. 27.

³ *Ibid* p. 25.

⁴ Justus M Van Der Kroef. (1965). *op. cit.* p. 54.

เรื่องความแตกต่างทางชนชั้น และขัดแย้งระหว่างเจ้าอาณานิคมกับคนพื้นเมืองในเวลาต่อมา ขณะเดียวกัน ชีวิตทางการเมืองของไรต์ก็เกิดขึ้นภายใต้ช่วงเวลาที่ยุโรปเข้ายึดครองหมู่เกาะอินโดนีเซีย ในแง่หนึ่ง ไรต์คือกลุ่มคนหนุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งกองทัพพยายามจะเข้าไปควบคุมและถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมืองบางอย่าง ขณะเดียวกัน ไรต์ยังให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องชาตินิยม และการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นรวมถึงกองกำลังของชาติตะวันตก

อย่างไรก็ตาม แม้ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะนำไปสู่การอธิบายได้ชัดว่าเหตุใดไรต์ถึงเป็นคอมมิวนิสต์ แต่สิ่งที่บทความนี้ต้องการเสนอ คือชี้ให้เห็นว่าช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพาที่หมู่เกาะอินโดนีเซียถูกยึดครองจากญี่ปุ่น มีความสำคัญต่อวิถีคิดและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไรต์เป็นอย่างยิ่ง ทำให้เห็นชีวิตทางการเมืองของไรต์ในหลายลักษณะ เช่น การทำงานการเมืองใต้ดิน การได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองบางอย่างจากญี่ปุ่น ขณะเดียวกันก็ยังเคลื่อนไหวเรื่องชาตินิยม อีกทั้งยังเป็นสมาชิกและอยู่ในเครือข่ายของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียมาตั้งแต่ช่วงสงคราม ซึ่งขณะนั้น พรรคยังดำเนินงานใต้ดินเป็นหลัก ทั้งนี้ เนื่องจากไรต์เป็นคนหนุ่มที่มีความโดดเด่นมาตลอดการดำเนินงานเคลื่อนไหวทางการเมือง และยังเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ ส่งผลให้เขาได้รับความไว้วางใจจากพรรคให้เข้ามาทำหน้าที่สำคัญต่างๆ จนกระทั่งได้รับเลือกให้เป็นผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียในที่สุด

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- วิทยา สุจริตธนารักษ์; และ สีดา สอนศรี (บรรณาธิการ). (2546). พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย. ใน *พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย*. หน้า 3-74. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาวิจัย.
- ทวีศักดิ์ เผือกสม. (2555). *ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐจารีตบนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่แบบ อาณานิคมและสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- ทาร์ลิ่ง, นิโคลาส (บรรณาธิการ). (2552). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ฉบับکمบริดจ์*. แปลโดย มัทนา เกษมกล; และ มัทนี เกษมกล. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.).
- อรอนงค์ ทิพย์พิมล. (2013, มกราคม). ความทรงจำกับการเขียนประวัติศาสตร์เหตุการณ์ เกสตาปู. สืบค้นเมื่อ 7 มกราคม 2558, จาก <http://blogazine.in.th/blogs/onanong/post/4380>, 2013.

..... (2557, พฤษภาคม-ธันวาคม). ประวัติศาสตร์ขบวนการนักศึกษาอินโดนีเซีย: ก่อนการกำเนิดรัฐชาติจนถึงการล่มสลายของยุคระเบียบใหม่ (ตอนที่ 1). *วารสารฟ้าเดียวกัน*. 12(2-3): 247-281.

ภาษาอังกฤษ

Aidit and The G30S. (2007, October 2-8). *TEMPO English Edition*. 5(7): 9-37.

Anderson, R. O'G Benedict. (1972). *Java in a Time of Revolution: Occupation and Resistance, 1944-1946*. Ithaca and London: Cornell University Press.

Brackman, Arnold C. (1963). *Indonesian Communism: A History*. New York: Frederick A. Praeger.

Hindley, Donald. (1966). *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

Mortimer, Rex. (1974). *Indonesian Communism under Sukarno: Ideology and Politics, 1959-1965*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.

Tornquist, Olle. (1984). *Dilemmas of Third World Communism: the destruction of the PKI in Indonesia*. Stockholm: The Pitman Press.

Van Der Kroef, Justus M. (1965). *The Communist Party of Indonesia: Its History, Program and Tactics*. Canada: University of British Columbia.

ภาษาอินโดนีเซีย

Aidit, Murad. (2006). *Aidit Sang Legenda (ไอดิตที่เป็นตำนาน)*. Jakarta: Panta Rei.

Pusat Sejarah dan Tradisi ABRI. (1995). *Bahaya Laten Komunism di Indonesia Jilid I (อันตรายที่แฝงเร้นของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย เล่มที่ 1)*. Jakarta: Yayasan Telapak.

Zulkifil, Arif; Hidayat, Bagja; & KPG, Redaksi ed. (2010). *Aidit Due Wajah Dipa Nusantara (ไอดิต: สองหน้า ดีป่า หูसानตารา)*. Jakarta: Kepustakaan Populer Gramedia.